

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Patris Gasparis Druzicki

Pawlowski, Daniel

Ingolstadii, 1732

VD18 90066324

Capvt VII. Concionatoris munus & donum Prophetiæ Patris Gasparis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45343

bene gerere Officium, illudque bonis operibus comprobare. Da, ut in moribus meis consilia Christi fulgeant, nec quidquam in eis, inimicus suum valeat vendicare. Præsta ut virtutes religiosas in me ostendam, exemplo præbeam, admonitione confirmem. Insuper inviolabili charitate, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, conscientiam puram, Spiritus Sancti Gratiam plenus, in diem justiciæ resurgam, Amen.

C A P U T VII.

*Concionatoris munus, & donum Prophetiæ
Patris Gasparis.*

Concionatores majori ex parte nasci, quam fieri, indubium est: si enim juxta Theologos, Gratia simpliciter supponit, & perficit naturam multo magis gratia Concionandi præsupponit dotes, & talenta naturæ, sine quorum adm-
Talenta natura ad Concionandum.
 iniculo, ordinariè qui concionantur, sunt veluti æs sonans, aut Cymbalum tinniens. Contulerat ejusmodi dotes divina providentia Patri Gaspari, in gradu planè excellenti. Staturæ erat satis justæ, omnimodâ proportionem commensurata. Vultus illi Propheticus, magis ex continuatione ardentium affectuum, quam ex complexionem naturali irrubens atque ipso sui intuitu spectantes interdum immutans. Vox sonora, & maximo cuique Templo par, cui pectus amplum, latera firma, affatim adminiculabantur. Accessit ingenium longè excedens mediocritatem, quo in Theologia ita excelluit, ut vix alicui condiscipulo concederet primas. Suffragatum quoque est illi legendi, adnotandi-
 que

que studium, & pertinax quoddam otiositatis odium.

*Conciones in
præcipuis Ca-
thedris.*

His ita præjactis, concessit illi scrutator, simulque motor cordium DEUS non vulgarem concionandi gratiam, in energia, & quadam efficacia sitam, quam ille post singulas Communiones, à Domino precabatur, unà cum dono Prophetiæ, non illius mirabilis, & Extaticæ, sed pro utilitate animarum loquentis, & utilissimè argumentantis ad cor. Concionatus est Lublini, coram Tribunali totius Regni, & in Metropoli Majoris Poloniæ, Posnaniæ, in Templo urbis primario. Fecerat Lublini, vice quadam, Concionem de Ebrietate, tantâ vi, ut plerique ex nobilissimis Auditoribus, statim in Templo statuerint, nunquam se id vitium commissuros: ex quorum numero unus Tribunalista, seu Deputatus, cùm ab alio ad Convivium invitatus, in potu nonnihil excessisset, transiens vesperi cubiculum Patris Gasparis, inclamare cæpit; *Pater Concionator, evanüere proposita, quæ feceram in Concione tua: inebriatus sum, parce precor.* Ex Cathedra Posnaniensi dum ad Provincialatum alterâ vice obeundum, assumptus esset, primarii quinque cives, coram Nostris sic sunt conquesti. *O Patres, accepistis nobis Prophetam nostrum.* Ipsi Regni Proceres, fortunatos se fore arbitrabantur, si eum in actu aliquo solenni perorantem, nancisci possent. Hinc ad funebres Conciones evocabatur frequentissimè, in quibus ex morte defunctorum, vitam spiritualem superstitionibus ingenerabat. Id mirum, quòd eodem concionandi tenore, & serie semper usus, quibusvis disparatis Auditoribus satisfac-

cerit,

osita- cerit, ex eademque ejus Concione, non rudis
 or, si- duntaxat plebs, sed & eruditus Auditor, aulica-
 garem- que, & politica auris, quod approbarent, ha-
 adam- buerint. Conciones ejus non erant phaleratis
 nmu- instructæ verbis, aut natorum ad apparentiam
 dono- parentes conceptuum, multoque minus adula-
 e, sed- toriis semifatidæ lenociniis, sed spiritu DEI ple-
 ssumè- nâ, doctrinâ, & visceroso, interdumque gravi
 Lub- affectu pollentes. Conquerebatur non semel,
 etro- raros esse Concionatores, qui non erubescant
 o ur- tertium facere tonum, hoc est, vehementi motu
 dam, in peccatores, liberè, discretè tamen invehi. Se-
 rique- xagenarius jam cum esset, à Serenissimo Joanne
 mplo- Casimiro Poloniarum Rege expetitus, ut sibi à
 uros: Concionibus esset, urgentissimas scripsit excusa-
 De- torias, in quibus inter cætera ait; De morte, &
 as, in Dei judicio, brevi mihi venturo, cogitandum est,
 i cu- non de plausibus Concionatoriis. Oppositum
 Pa- quoque modum concionandi habeo ei, qui ad
 eram- Aulam amatur, ubi documenta, & affectus re-
 recor- spuuntur, Conceptus tantum, & novitates, sub-
 atum- tilitatesque expetuntur, quod genus Concio-
 pri- nandi mihi absolum videtur, & contra Ecclesiæ,
 sunt- Patrumque morem, contra Bonum populi Chri-
 etam- stiani, contra finem Concionum, contra DEI
 os se- placitum, quem morem nec conscientia, nec
 enni- consuetudo me amplecti finit.

*Conciones
 Spiritu Dei
 plena.*

*Excusationes
 à regis Con-
 cionibus.*

Quali ad Conciones apparatu usus fuerit,
 quemque in iis modum tenuerit, colligi po-
 test ex quibusdam monitis Concionatoriis,
 quæ in quadam semirosa pagella, manu ejus
 conscripta reperi, sicque se habent.

*Monita Cen-
 cionatoria.*

I. Concionator scribat Concionem tempe-
 stivè, integrè, vernaculâ linguâ, eam scriptam
 V.P. Druz. Op. I. E rele-

*Possessio scri-
 ptæ Concionis*

relegat, atque corrigat attentè, & quasi in ordine ad discendum memoriâ, legat, advertendo nexum partium, & juncturam, digressiones, & transitiones à parte ad partem.

*Affectus Con-
cionis.*

2. Non est opus, ut memoriâ discat Concionem verbatim, prout scripsit, sed sufficit ipsam materiam, & nervum Concionis benè memoriâ tenere. Affectus tamen insigniores notandi sunt, & quantum fieri potest, ad verbum discendi; ad quos ut inter Concionandum aptè postea affurgatur, oportet à Concionatore sciri semina affectus, eaque spargi in dicendo, tum etiam transitionem ad illos affectûs memoriâ teneri, nisi fortè in dicendo meliores occurrerint; fit enim, ut Concionator, affectus, quos aptè scripsit, frigidè dicat, quia non commode, nec præjactis fundamentis, ac seminibus in eos prorumpit.

*Scopus Con-
cionis.*

3. Scopum semper, & finem Concionis habeat, non persuasionem nude, & in genere, sed materiam persuadendam. Et quando paraturus est Concionem, hoc primò statuat. Quid volo persuadere hac Concione, atque in Auditore efficere? & ad id propositum, Evangelium, aut materiam accommodet, rationes, argumenta, auctoritates, affectus, Exempla coacervet, atque illicò, aut materiam dicendi habebit paratam, aut certe non voluet libros in incertum, sed ex destinato quæret in talibus, qui accommodata ad finem tractârunt.

*Concio priùs
in privato di-
cenda.*

4. Dicet ipse sibi privatim, atque veluti concionabitur ex memoria, elocutionem sibi parando, atque promendo, Capita tamen rerum dicendarum ex charta petendo: Hoc enim valdè utile, & summè necessarium est: sic namque

pro-

probat Concionator seipsum, advertit quam partem malè, quam benè possideat, quam minus benè, quam explicet commodè, in qua jejunos sit &c.

5. Non curet amplificare Concionem verbis, sed rebus: hoc enim & utilius, & efficacius est pro Auditore, & facilius pro memoria; cum facilius sit retinere, quæ sit ratio, quæ auctoritas Scripturæ, quis Doctor, quod exemplum, quod Simile adferendum, quam quod verbum; quæ sententiola, quod comma, quæ antithesis, quæ expolitio, &c. Et non negarem varietatem dictionis conferre ad memoriam, ut si primò dicatur simpliciter assertivè, postea per interrogationem, per apostrophem, &c. Tunc enim si memoriâ teneat ordinem figurarum istarum, elocutio facillimè tenetur, & habetur.

*Amplificatio
Concionis
per res.*

6. Habeat benè perspectum, quænam partes, & puncta Concionis suæ sint efficaciora: copiosiora, utiliora, magis inculcanda, ut in his laboret plus; & ante dictionem, & inter dicendum.

*Inculcanda
utiliora.*

7. Adnotet etiam in Concione sua, locos quasi communes sibi perspectos, in quibus immorari, vel in quos excurrere possit facile, ac subito, si forte illum casu memoria fallat. aut pars aliqua dicendorum, non statim, nec commodè occurrat.

*Quomodo
memoria ju-
vetur.*

8. Partiat Concionem in partes, partes in puncta. Partes concionis tractet per modum discursuum, & si placet per modum Chriarum: etsi non semper omnes Christi partes, in singulis discursibus adhibendæ sint, sed quædam in uno, quædam in alio, varietatis & tegendæ artis

*Partes Con-
cionis quo-
modo tra-
ctanda?*

causâ, & potissimus locus auctoritatibus Scripturæ enucleandis, vel in ordine ad mores formandos, vel in ordine ad voluntatem inflammandam, tribuetur.

*Concio in
quibus fun-
danda?*

9. Curet in sua Concione, Auditorem in aliqua virtute Theologica, præsertim ad Christum, & ejus imitationem, ore ad vitæ communem usum conducente, erudire, & quasi illuminare semper: gratum enim hoc, & utile Auditori, prodestque ad opinionem Concionatoris, & maximè ad fructum Concionis: Videre enim est sæpe, quòd excitetur populus, & nesciat ad quid, & jubetur facere, non docetur, aut quid, quare, quomodo? vel si docetur, non ex fundamentis solidis, non ex Theologicis, non ex Fidei fundamentis, uno verbo, non convenientibus: hinc fructus nullus, aut parvus, post multas, & longas, & scilicet ferventes Conciones.

*Modus affe-
ctuum in Con-
cionibus.*

10. Concionum affectus magis deberent esse compassivi, quàm reprehensivi, hoc est, ut Concionator ostendat se compati, peccatoribus, Politicis, avaris &c. quòd vanitatibus serviant. Quid vobis prodest? quid confert? quem fructum nunc habetis in iis, in quibus nunc erubescitis? talis enim affectus non movet odium in Concionatorem, nec indurat animum, sed emollit, & convincit sensim audientem; cujus defectu, malè cedunt Concionatoribus invectivæ, censuræque morum, adedò ut appellentur interdum tales, Concionatores Satyrici.

11. Quando est aliquo in loco Concionandi Officium inchoaturus, curet cognoscere statum loci, & genium hominum, sive Auditorum, scire curet quale dicendi genus, qualem Concionatorem

torem maxime Auditor suus futurus probet, quid placuerit in suo antecessore, aut displicuerit? quæ vitia sint indita in loco? ut iis non statim impugnandis incumbat, sed prius animos *Genius Auditorum intelligendus.* captet, & devinciat, Auditoris potissimum humilitate, facilitate conversationis, charitate, & apertis signis, atque studiis profectûs, salutisque animarum. Quid populus vulgò desideret emendari? Quid oblitteratum sit, bonæ & priscae consuetudinis in urbe? Quid boni possit fieri, excitarique in loco, & Auditore? Item, quæ sit Templi natura, & quæ Cathedræ constitutio, quam ad partem potissimum se vertere Orator debeat inter dicendum; an rectus stare, an se versare, an inclinare possit? Habeat aliquem Commissarium, hominem, sive ex domesticis, sive etiam ex Externis, fidum & probatum, à quo intelligat per se, vel per alium, sensa Civitatis de se, deque suis Concionibus, de affectu populi, quid desideret in illo &c.

12. In omni Concione conetur conjungere doctrinam, & motum, hoc est, convictionem intellectûs, & impulsionem, seu exercitationem affectûs, ita, ut illa hanc præcedat, judicii autem erit, videre ex circumstantiis temporis, loci, maximè Auditoris, cui plus tribuendum sit, *Doctrina & motus in omni Concione.* rationi, an affectui? Cæterum quantum ad convictionem intellectûs, observet Concionator, ut veritatem quam probare intendit, vel ex primis, aut saltem ex altis principiis deducat, & hac occasione, ex iisdem principiis, quasi obiter, & tantum ex itinere, attamen serio, & utiliter, conclusiones aliquas sive annexas, sive etiam disparatas inferat: hoc enim & erudit

Auditorem, & delectat simul, & præterea fidem conciliat rationi, ad propositam, & intentam propositionem probandam. Maxime autem principia illa alta, quæ dixi, deberent esse, vel fidei articuli, vel naturali lumine nota, vel in Communi sensu posita. Verum in hoc curandum est Concionatori, ut ipse rem bene possideat, ut vim rationum clarè penetret, clareque explicet; ne fortè quod volebat illustrare, obscuret, quare non erit satis, tales discursus, & deductiones scribere, sed etiam ipso rationis, & memoriæ labore, atque connexionem, bene ante concionem repetere, ruminare, penetrare.

*Non metuen-
du: minus
successus con-
cionis.*

13. Concionatorem oportet esse perfrictioris frontis, si utiliter dicere, & si Conciones sibi succedere vult bene, hoc est, ut non velit summe bene Concionari, sed putet hoc se non effecturum, ut omnibus placeat, proinde resolvat se, ad subeundas reprehensiones, & tantum prodesse intendat, atque curet: multos enim vidimus noluisse Concionari, tantum solo metu successus mali, Concionis, qui tamen potuissent bene concionari, si voluissent videri ineptius concionati esse. Nimirum velle pro stulto haberi, dat libertatem agendi, velle prudentem videri, tollit libertatem: Opus enim difficile est prudenter agere omnia, cui dum quidam inhiant, & difficultatem vident, tandem nihil agere eligunt & non vident se in hoc stultissimos esse,

*Argumenta-
tio ad homi-
nem, in Con-
cione.*

14. Concionator frequenter argumentetur, & concludat ad hominem, contra populum, & propositâ efficaciter, atque evidenter veritate, dicat populo, & auditori, ut ipsemet judicet de se, vel de re, ipsemet inferat ex principio Conclusiones,

siones, & sic ex eorum ore illos judicet, damnet. cogat in suam sensentiam. Utilissima certe hæc praxis & ratio dicendi, præsertim post allatas aliquas fortes, & evidentes rei propositæ rationes.

15. Non est utilis illa ratio Concionandi, quæ est quasi abstracta, & tantummodò veluti declamativa. Sed utilis est specifica, particularis, in individuo dans instantias, alloquendo, & sermocinando cum Auditore, & familiariter condescendendo, & ejus judicio permittendo, & denique ostendendo quòd illi ipsi Auditori loquaris, faciendoque, ut Auditor concipiat, & apprehendat, sibi, & de se, rebusque suis dici, & tractari: hæc inquam ratio Concionandi est utilissima.

Concio non sit in abstracto.

16. Ego hoc in me notavi, (dicit de se Pater Gaspar) quod mea ratio concionandi, sit plusculum austera, & severa: hinc postea, terrentur aliqui à mea conversatione, & Confessionibus: talem enim me imaginantur in Confessionibus, qualem vident in concionibus: & hic perplexus sum, expeditné molliorem dictionem sectari? an potius continere Auditorem, ut non ausit peccare, quando scit Concionatorem talem se habere, qui non solet parcere. Sic existimo autem rectum esse, ut primas conciones in aliquo loco semper faciam leniores, & blandiores, donec affectus populi, & opinio comparetur.

Judicium P. Gasparis, de suis Concionibus.

Lenitate præstanda via.

17. Crebrò Concionator postulet à Deo aperiri sibi sensum Scripturarum, & donum atque spiritum Prophetiæ, hæctenus verba ejus. Per Spiritum hunc Prophetiæ, intelligebat ille

peritiam quandam supernaturalem & energiam in loquendo ad cor.

Donum Prophe-
phetiae.

Quanquam etiam donum Prophetiae strictius sumptum, collatum fuisse videtur Patri Gaspari interdum, (nam nec in aliis Prophetis fuit perpetuum, & actu semper permanens) quod non unus probavit eventus. Convenerat ille extreme ægrotantem, Illustrissimam Ducem in Ostrog, Palatinam Vilnensem, Fundatricem duorum nostrorum Collegiorum, faminam, cui virtus mascula, eaque eximia inerat semper. Hæc die quodam, (erat is Sabbati dies) & judicantibus Medicis, & ex ipsa lucta vitæ, expiratione videbatur.

Prædestina-
tionis Patris
Gasparis.

Attulit hujus rei Nuntium Patri Gaspari privatim oranti, alter quidam Pater, utque Illustrissimæ ultimum valediceret, eamque agonizantem disponderet, expetiit: Tum ille, nequaquam hodie morietur, inquit, sed post triduum, die S. Chrysostomi (cujus tunc Festum inciderat in Feriam tertiam) hic enim Sanctus impetravit sibi illam donari à Deo, dictum id fuisse Prophetico spiritu, expirans Illustrissima eo die, probavit.

Alteri cuidam, celebri & virtute & profapia faminae, miraculis præterea claræ, operâ nostrorum in Sacris utenti, Dominae Tomicka, prædixit, eam, obsequio Nostrorum in morte carituram, quod & evenit.

Illustrissimo Zamoyski, Regni Cancellario, vaticinatus est, Consortem ejus, primo & secundo partu, Filiam, tertio partu Filium edituram: Vaticinio fidem eventus fecit.

CAP. VIII,